

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 -
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 -

Hirdetések díjszabás szerint.

Jön a király!

Azt írják az újságok, hogy a király Budapestre jön a válság gyors megoldására.

Halljátok magyarok?!

A márciusi szellő viszi szerkesztői a régen várt, óhajta óhajtott hírt: Jön a király!

Idé jön Budavarába. Hollós Mátyás régi fényébe visszaállított palotájába.

Idé jön azokba a termekbe, amelyeket egy mindig félreértett, de mindig hűséges nemzet a legdrágább butorzzattal és díszítéssel látott el: szíve őszinte érzésével, királyra íránt való törhetetlen ragaszkodásával.

Ebbe a meleg fészekbe jön tehát a magyar király.

Miért jön?

Furcsa kérdés. Azért, mert uralkodói kötelességét akarja teljesíteni.

Azért, mert megakarja sajátkezűleg tappintani hűséges nemzetének ütőerét.

Ilt, Hollós Mátyás hajdani várában akarja meghallgatni a vitéz, a dinasztia hatalmát megalapítani segített és fentartani egyedül képes magyar nemzet szívének dobogását.

Azért jön, mert érzi, hogy gonosz osztrák tanácsosai megfévesztették.

Azért jön, mert tapasztalta, hogy Bécs nem Budavára.

Azért jön, mert belátta, hogy egy nemzet sajtó sebeit nem lehet a távolból gyógyítani. Közvetlen, alapos vizsgálat után lehet gyógyító tapasztalást rajuk tenni.

És a magyarok király, Európa legalkotmányosabb fejedelmé eljön hazánkba sebeket gyógyítani.

És ezek a sebek be fognak gyógyulni, ha szelíd, minden fájdalom iránt érzékeny, szíve szeretettel és igazságérzetével fog az orvosláshoz.

Hiszen ő, ki tengerfájdalmat szenvedett át életében, nagyon is mélyen át tudja érezni, milyen keserű lehet milliók szenvedése.

Ő, a szenvedések nagy mártirja, bizonyosan talál a milliók sebére is gyógyító és beheggesztő balzsamot, csak hagyja el magától a tudatlan, a szűkkeblű osztrák kirurgusokat.

Aztán Hollós Mátyás fényes termeiben, ott a könnytől szaporított szöke Duna partján magyar feleserektől se vegyen tanácsot.

Hallgassa meg ismét és újból azokat az embereket, akik a nemzet szívét tenyerükön bemutatják.

Ezek ismét és újból elmondják mindazt a budai várbán, amit elmondtak a bécsi burghán. De hátha magyar ég alatt, magyar földön, egy életlőt pezsgő nép körében nagyobb súlya és eredménye lesz a szónak.

Hisszük és reméljük, hogy úgy lesz. A magyarok király a nemzetnél is lovagiasabb kell, hogy legyen, mert ő a „legelső magyar ember.” A magyarok király nagyobb fokban kell, hogy a hálát gyakorolja, mert ő mint a királyság személyes képviselője, magában koncentrálja a nemzet összes erőneit.

Ezen okból és ilyen reménységgel eltelve nagy eredményt várunk koronás királyunk látogatásától. Vége fog szakadni a sok húza-vonának és intrikának. Tiszázódik a helyzet. A nemzet és király között megszűnik a bizalmatlanságnak legkisebb maradványa is. A „bizalom az ősi erőnyben” csak megszilárdul, a hűség és szeretet a koronás király iránt megerősödik.

TÁRCA.

A keresztalál.

(Folytatás)

2.

Tacitus, Róma legnagyobb történetírója, ki — saját bevallása szerint — sine ira et studio ír s ki merész őszinteséggel fényt vetett a legrományosabb eseményekre és kérdésekre, jegyezte fel, hogy Nero császár Rómának felgyújtása után, hogy a gyanút magáról elhárítsa, azt a keresztényekre fogta s elrendelte egyttal ezek üldözését. Eleinte csak néhányat gyanúsított, később seregesen fogatta el és végeztette ki őket a halálnak válogatott neveivel, melyek közt a keresztrefeszítés volt a legtömegesebb.¹⁾ Octaviánus is, a későbbi Augustus császár, a Sextus Pompejstól — Cnejus Pompejus Magnus fiától — elfogott katonákat egyttel-egyig keresztrefeszítették.²⁾

A keresztalál kiváltképen keleten alkalmazták, sőt — s erre történeti adataink vannak — még a Kr. u. 13-ik században is. Chinában a 19-ik században is szerepel a halálbüntetés ezen szörnyű neme. P. Perboyre katolikus hittérítő hosszab kinok után 1840-ben

keresztrefeszítik a mandarin parancsára. A „Hitterjesztés Lapjai” valamelyik évfolyamában olvastam, hogy Guineának néhány néger törzsenél a keresztrefeszítés maig is divik.

De a nyugaton is találkoztunk a keresztalállal és ezt — nagyon valószínűen — a rómaiaktól sajátították el nyugati népei. Tacitus beszél el, hogy a frizek — egy a Rajnán túl lakó nép — az adószedő római katonákat megtámadták és aztán keresztrefeszítették.¹⁾ A sngamberek és tencterek — szintén germán néptörzsek — római polgárokat is keresztrefeszítettek.²⁾ A brittanok is keresztrefeszítettek római foglyokat, -izzo karókba húzták, kitépték testükből a beleket s aztán forró vízben megfűzték azokat.³⁾

Az ókor — a mint az eddig mondottakból is, pedig ezekben csupán a keresztalállról volt szó, látható — iszonyúan gazdag volt a halálbüntetésnek legborzasztóbb, legkínosabb és legembertelenebb nemeiben. E tekintetben nem akarok bővebb tárgyalásba bocsátkozni. Csupán két példát hozok fel s azokat is a Szentírásból. Antiokus Epifanes alatt a zsidók szerföltöt sokat szenvedtek. Ennek a kegyetlen királynak az volt nyíltan bevallott célja, hogy Mózes vallását tel-

jesen kiirtsa s a zsidókat akár ígéretekkel, akár pedig fenyegetésekkel és kínokkal a pogányságnak megnyerje. Mivel szép szóval a hitű zsidókat nem bírta vallásuktól s annak nyílt bevallásától és gyakorlásától eltantoritani, a kínáshoz és halálbüntetéshez folyamodott. „Két aszhoz bevádoltatték, hogy fiaikat körülmélték; kiket, miután emlőikre felakasztott kisdedeikkel nyilván a városon körülhordoztak, a kőfalakról letaszították. . . Némelyek pedig a közel barlangokban egybegyűlven és titkon a szombatnapot megszentelven, bevádoltattak Filepnél, és tüzzel égettetének meg. . . Eleazar, egy a főirástudók közül, élemedett férfiú és tisztas ábrázatú, kényszerítették, hogy sertéshúst egyék s (mivel enni nem akart) kinpadra vonatték s halálra verették. . . Hét testvér anyjukkal egytt megfogatván, kényszerítették a királytól sertéshúst enni, ostorokkal és inakkal kínoztatván, (de mivel sertéshúst enni egyértelműleg vonakodtak) megharagudván ezen a király, megparancsolá a serpenyőket és vízfazekakat felforraltatni; melyek azonnal felforraltatván parancsolá, hogy annak (a gyermeknek), a ki először szólott vala, nyelvet elmassék, és feje bőreit levonván kéz-és lábfejeit is elvágják és mikor

1 Tac. Annal. IV. 72.

2 D. Cass. 54. 20.

3 U. 6. 62. 11.

1 Tac. Annal. XV. 44.

2 D. Cassius 49. 12.

Jöjjön hát a magyarok királya ös Budavarába, oszlassa el a kételkedéseket, nyugtassa meg a kedélyeket, szüntesse meg a hosszan húzódo politikai válságot, amely nincsen hasznára sem a dinasztia-nak, sem a nemzetnek.

Az erdélyi németiség katholicitása.

A minap kezembe akadt az erdélyi lutheránizmus közlönye: „Evangelische Kirchenblätter,” melyben egy valaki rém színekkel festi le a német katholicusok helyzetét magyar hitfelei között. Szószekről korholják, gyermekeik neveltetése miatt szemrehányásoknak vannak kitéve, házasságukat nem respektálják stb. . . . Vegül pedig, ez ugyan nincs nyíltan kimondva, de a sorok között ki van fejtve az elv: „Los von Rom.” Elovlasva az egészet így sóhajtottam fel: „no erdélyi németek, jól állhattok hit dolgában, ha a katholicusok kelnek védelmetekre.”

Lássuk csak, kik is ezek az erdélyi németek? Történeti tény, hogy származott iparosok, eredetileg mind bevándorlott német katholicusok voltak. Ide vándoroltak részint Morva-, Cseh-, Alsó- és Felső-Ausztriából, Lengyelországból, mondjuk a szomszédos országokból. Iparosok lévén, szíves fogadtatásban részesültek, bármerre fordultak is. Csodálatos azonban, hogy a szélföldre nem igen telepedtek, pedig eddig jó magyarok lettek volna, hanem telepedtek N.-Szebenbe, Brassóba, Besztercére, Szászvárosra, Szászsebesre, Medgyesre, Fogarasra és Segesvárra. Külömben e telepedés a dolog természetéből folyik, iparos iparvárosba törekedett s nevezett városokban pedig még manapság is az ipart nagyban üzik. A telepedett német iparosok alkották tehát az „intelligens” földön, — mert a 60-as években annak neveztek — a katholicizmust.

A származott elem belőlük került ki. Innen van, hogy régi matrikulákat és jegyzőkönyveket forgatva csakis jó német hangzású neveket találunk.

már mindenképen megesonkított, parancsolá a tüzet odatétni, hogy a még lélegzőt a serpenyőben megsűssek; melybensőkáig győtörtetnek. . . .¹⁾ Dávid király is a bevett Rabbat városnak „népét elviven, átfűrészelé és vasas szekeret (nemelyek szerint: eséplőszekereket, melyeknek kerekén vasfogak voltak a búzaszem kicséplésére) vona át rajtuk és elvagdala bárdokkal, és téglakemencébe veté; így cselekvék Ammon fiainak minden városával.”²⁾ Ime, csak két példa és minő kegyetlen, embertelen eljárással találkozunk már ezekben is! Mindenik halálom kínos vala ugyan, de mint Josephus Flavius megjegyzi, a legkínosabb é slegrettenetesebb a keresztalál.³⁾

A keresztalál egyúttal a legszegyenteljesebb is, nemcsak a Szentírásban, hanem az ókori népek felfogása szerint is. „Mikor valamely ember halálraalót vét — parancsolja az Úr — és halálra iteltetvén, akasztófára függesztetik, teste ne maradjon a fán, hanem aznap temetessék el; mert Istentől elátkozott az, ki a fán függ; és semmiképen se fertőztesd meg földedet.”⁴⁾ Xerxes a thermopyliai szoros védelménél elesett Leonidas „fejét levágatta, törzsét pedig keresztre feszítettte. Sok más jel mutatta — jegyzi

Összeköttetésük, ipari és kereskedelmi vállalataik nemcsakára összehozták a bevándorlottaikat az erdélyi szászszággal, mondjuk lutheránusokkal, s egymás kedvében járva, nemcsakára rokonságra keveredtek, mert hisz alig van ma tiszta német katholicus család, hanem a házasság következtében annyi a más-más — vegyes házasság, — hogy voltaképpen nem tudni, melyik a kath. törzs? A vegyes házasságok hatása az egész vonalon meglátszott, sőt ma jobban, mint régen. Lássuk csak rendre.

1. Házasságok. Ritkán esik meg az, hogy tiszta német kath. családból származó fiú vagy leány, hasonló vallásúhoz menne. Katholicus lutheránust vesz el, vagy lutheránushoz megy. Megfordítva ritkábban esik meg, vagy ha igen, a kath. fél okvetlen avértál, ha nem is mindjárt, de mihelyt belekeveredett a luth. rokonságra — elhagyja vallását. Honnan van ez? A magyarazat egyszerű, a német katholicus család nem keresi más kath. német család barátságát, hanem igen a szászszokét, kik tekintélyesebb polgárok, esetleg gazdagabbak, vagy nagy rokonságuk van, melybe kerülni boldogság, vagy ha az nem, nagy kűntetés. Innen van az, hogy kizárólag kath. mulatságokon a német kath. nem jelenik meg, hanem a szászszokén, lutheránusokén testületileg jelenik meg, csakhogy feltűnjék. A fiatalság persze ily körben forogván, nolens volens beleugrik az ismeretsebbe sebből azután lakodalom lesz. De hát vallási szempontból nem tesz-e kifogást?

Itt a második pont.

2. Az erdélyi német katholicus vallásossága. Vegyes lévén a házasság, vegyes a neveltetés. Alig van kath. német család Erdélyben, a hol a gyermekek kath. nevelésben részesülének. Kizárólag lutheránus iskolákba küldik, lutheránus eszméket hallnak hirdetni iskolában, házban, társaságban, sőt egyedüli társalgása lutheránusokkal folyik. Mi lesz azilyenből? Indifferens katholicus, későbbben hitelgyott. De van hitoktatása. Igaz van, de mit ér az, ha hetenként kétszer találkozik hitoktatójával, a többi napokon ép az ellenkezőjét hallja?

Mit ér a vallásos gyakorlat, ha az katholicus fél templomba nem enged, vagy ha igen, viszi a lutheránusba? Mit ér a hitoktatás, ha a tanár nap-nap után papját gánesolja, vallását pellengerre állítja? Mit ér a vallásos beszélgetés, buzditás imára, böjtre, ha oda haza az ellenkezőjét hallja? A gyermek lassacsán elhidegül, a sok zaklatásnak enged, vagy apostolat, vagy annyira megy hitközönyében, hogy mit sem törődik. Ilyenekből lesznek atyák, anyák és valjon ezektől milyen gyermekek származnak?

Tíz éve, hogy külön és külön helyeken működtem, sőt hallottam másoktól is, de addigalig akadtam igazi minta német kath. családra, mely hajlandó lett volna gyermekeit kath. iskolákba küldeni. Hajthatatlan ebben. Az ok egyszerű, a szászszok — lutheránusok — szemében szegény a katholicitas. Hogy példával igazoljam, elmondok egy esetet. N. N. meghalt; küszült, hogy a lutheránusnak vélt atya — katholicus. Midőn fia ezt megtudta, kétségbeesetten kiáltott felem: „Hochwürden diese Schande erleb ich nicht, — katholisch — diese Schande.” Ha a katholicusság szegény, ép oly szegény ilyen iskolába a gyermeket küldeni. Inkább fizeti a háromszoros tandíjat, semhogy kath. iskolákba küldje gyermekét. A legnyomorultabb német is képesebb nem enni, minthogy gyermeket katholicus iskolába küldje. Így volt ez régen és ebben következetes most is. Egyházával semmit se törődik, hasonlóan iskolájával. Elfásult, elhidegült, közönyös lett, mert a lutheránizmus teljesen át-hatotta.

Templomba évenként 3-szor jár, ha jár, a nagyobb ünnepeken: „ő nem bigott.” De ha esetleg a prédikáció nem német, van hadd el hadd! Szidják a papot, izeszgetik averzióval stb.-vel. Gyónni nem szokott, körmenetekben nem vesz részt, de a lutheránusoknál évenként megtartatni szokott „confirmacion” részt vesz, sőt nem egyszer még „ürvaesotrát” is, a mely tényleg ép ily luth. pásztor megbotránkozva mondott el. Egyházi adóról szó se lehet. Annal kevésbé a iskolaadóról és ebben különbözik a szászszok, mert ez az iskolára áldoz. Ez pedig onnan van,

meg Herodotos, — de különösen ez is, hogy Xerxes király Leonidast, míg élt, legjobban gyűlölte a világon: különben nem bánt volna ily gyalázatos módon holttestemével.¹⁾ Ugyanily sors érte Saul királynak és három fiának holttestét, a melyeket Bethsane (Skythopolis) városának falain feszítettek keresztre s állították ki közszemléré.²⁾ A keresztalál épen ezen szegyenteljes volta miatt a rómaiak csakis rabszolgákkal szemben alkalmazták, habár a római hadijog szerint szászszokéval harcosokat is büntethettek azzal.³⁾ A már előbb említett A. Cassius ellenuralkodóról mondja Vulcatius, hogy ő engedetlen és hatalmaskodó tribunusokat rabszolgákat illető módon és büntetéssel keresztre feszítették.⁴⁾ Sirius írja, hogy egy már Cineinnatus korában földfelszítás miatt támadt, de csakhamar elfojtott lázadás alkalmával, a rabszolgák keresztre verték, a szabad polgárokat pedig lefejezték.⁵⁾

Római jog szerint, római polgárt, a ki úgy a nyilvános, mint a magán élet terén az őt megillető jogok teljes birtokában, tehát civis optimo iure volt, keresztalállal büntetni szigorúan tiltva volt. Sőt a C. Sempronius Graecus-fele törvény értelmében halálbüntetést csakis a római polgárság összesége — populus Roma-

nus — mondhatott ki. Az ezen törvények ellen vétőket a jogrendhez a lehető legszigorubb pedánszaggal ragaszkodó római nép rendezes számbizetessel büntette, amint ez Ciceróval is, kit pedig néhány évvel megelőzőleg a haza atyjaként díesztettek s ki Rómának vezérfeje volt, megesezt. S épen Ciceró maga, a hirhett Verresnek, Sicilia egykori praetorának bírálhöz ezen szavakat intézi: „A messanai forum közepén — bírák — vesszöztek meg egy római polgárt, miközben a csapások fájdalma és zuhó-gása közt a szerencsétlennek egy jaj-szava sem hallatszott, csupán ez az egy szó: „Civis Romanus sum! Római polgár vagyok!” Azt hitte, hogy a polgárjogára való ezen hivatkozása által elvárhatja magáról a csapásokat és testéről a kínokat; de ezt nemcsak hogy el nem érte, hanem midőn gyakrabban rimázkodott s hangoztatta római polgárjogát, egy keresztet állítottak fel ennek a szerencsétlen, gondokkal terhelt embernek, a ki pedig ezt a vésez esz-közt még soha nem is látta. O édes neve a szabadságnak! O kiváló joga a római polgárnak! O Porcius- és Sempronius-fele törvények! Hogyan? Te — és Verres felé fordulva folytatja Ciceró — egy ember, a ki magáról azt állítja, hogy római polgár, keresztre mertél feszítettetni? Bűn egy római polgárt bilinesbe verni, bűn őt ütlegelni; csaknem vérokongylikosság őt megölöni; hát minék nevezhessem akkor a keresztrefeszítést?”¹⁾

1 Ciceró in Verrem II. V. — (Azon törvény, mely-

1 Herodotos VII. 238.
2 Jos. Flav. Antiqu. VI. 14.
3 Livius A. U. C. XXX. 43. „De perfugis gravibus consultum, Romani in cruce sublati.”
4 Vulcat. A. Cass. IV.
5 Sirius III. 18.

1 H. Makkab. 6. és 7. feje.

2 H. Kir. 12. 31.

3 Jos. Flav. Bell. Jud. VII. 6. c. 4. n.

4 V. Mózes 21, 22, 23.

mivel szociálista. Nálunk pld. az elmúlt évben tartott közgyűlésen 13 ifyjafajta katolikus nyíltan kimondta, hogy katolikus iskola nem kell, ott van a szász iskola.

Ezek szerint nem feltűnő, ha az erdélyi német katolikus anyanyelvéhez sem hű. Erről is szólni akarok.

3. Nyelve. Ily vegyes érzelműeknél nem esoda, hogy az általános aklimatizációnak hódolva öröklött anyanyelvét is elhanyagolva, s mert a szászág a magyart csak szükségből használja, ez se szereti, hanem szászul beszél családban, társaságban, utcán. Csodálkoztam, midőn „sky” vagy „cek” végű lengyel vagy esch, sőt tisztán német nevű családokban kizárólag a szász nyelvet beszélni hallottam. Ebből kifolyólag mindenféle, in specie nálam kizárólag szász szokásoknak hódolnak. Életrend, etel stb. mind szász.

Igy eo ipso következik, ha már annyira elszászodott, hogy vallását is könnyen elhagyja.

4. Híthagyások. Lelkiismeret furdalás nélkül lesz az erdélyi német katolikus lutheránussá. Indító okai ezek: házasság, luth. rokonság, luth. nevelés, érdek, feltűnési viselkedés, Los von Rom áramlat. Igen ritkán az ily eset is előfordul pld. Segesvárt. N. N. végzett 7. oszt. tanuló. papnövendék akart lenni, de mert gyenge frater volt, és úgy látszik felvételt nem nyert, érettségi után aposztatált. Ma itt helyben luth. káplán és büszkén mondja: „voltam én már katolikus, csak azért is.” A másik Besztercen történt. N. N. tanítványom, a kit csendes, komoly magaviseletű, jó tanulásért nemesak én, de principálisan is szeretett, azért aposztatált, hogy német egyetemen tanulhasson.

X. Y. pedig aposztatált, hogy valami ifjusági egyesület tagja legyen. E téren különben az erdélyi német katolikusok nagy rekordot értek el, mert annyi aposztatázia, mint az erdélyi német városokban alig hiszem, hogy volna másutt.

Ezeknél azután igazán beválik, „amilyen az élet, olyan a halál.”

5. Temetés. Szentség nélkül hal meg rendszeren a német kath. Egészséges korában meg-

törődött s annál kevésbé halála percében az egyházzal.

Külömben ez a lutheránusoknál is divik. Igy panaszkolt el nekem a szomszédom, a luth. pap. De ha meghalt, nagy temetést kell csinálni. Persze luth. temetőben temetetik, a kath. harangok szólnak naponként egyszer, a lutheránusoké háromszor.

Kell prédikáció, diésériada, pluviales pap, ha van — több, ha nincs fizetnek a lutheránusoknak, csakhogy mondhassák a papok mind ott voltak.* Gyászmise persze nem kell.

Egy szóval olyan „lutheranisatione catholico mixto” temetés kell. Azután jönnek az adományok: „N. N. emlékére a luth. egyháznak 20 kor., luth. árvaháznak 10 kor. stb. . . .” A katolikusoknak is adnak, de mit? Gáncsot. Drága volt minden, prédikálni sem akart stb. . . sőt, ha guszatusukra nem jár el az ember, az egész familia aposztatál . . .

Ez halvány képe azon jó német katolikusoknak, kiknek özszülői egykoron e hazán kívül igazi jó katolikusok voltak. Ezekkel kell napnap után küzdeni, és ezek adnak be nem egy kath. papnak galuskákat részint direktre, részint, indírokte s tűrni kell, mert türeke a menyeknek országa. — Boldog a lelkipásztor, kinek egy nyelvű bárányai vannak . . .*)

Meisel.

Koronagyűlések figyelmébe.

(Iskolaegyesületi kérdések.)

E témáról másfél évvel**) ez előtt voltam bátor tárgyalni, sőt mi több komolyan felkérni az esperes-tanfelügyelő urat a kérdést tanulmány tárgyává tenni és mentül hamarabb az egyesületet életbe léptetni. Mint sok minden, ez is elaludt, vagy ad graecas calendis ad acta került.

*) Miért is nem lesznek azok a hazánkbeli német katolikusok magyar katolikusokká? Hiszen a betelepült nemzedék már kihalt, az utódokat pedig magyarrá lehetne nevelni, mert ezeket már minden érdek ennek a hazának földjéhez köti. Szerk.

**) E lap szerkesztője még az előtt megette; a kérdés tárgyalásának azonban ismétetlen szívesen ad helyet. Hatna lesz eredménye? Szerk.

Megtörtént tehát néha — de hát ez csak ugyan nagyon ritka kivétel, — hogy római polgárok sem kerülhettek el a keresztet, sőt a római birodalom határain kívül királyok, fejedelmek és előkelő férfiak sem menekültek meg a keresztaláltól. Keresztre feszítették Inaros lybiai királyt, s azokat a karthágói hadvezéreket, a kik előleges haditerv nélkül bocsátkoztak át a közetbe, ha fenyés győzelmet is sikerült kivívniok.¹⁾

Ha a keresztalált súlyosbítni s elretentés okából szembetűnőbbé akarták tenni, magas gerendát emeltek. Amán „egy magas gerendát, ötven könyöknyi magását” emeltetett s arra függesztette Mardokeust.²⁾ Galba is, a későbbi római császár, mint Hispania helytartója egy római polgárt, ki

1 Livius XXXVIII. 48.

2 Eszter 5. 14.

nek értelmében római polgárt megvesszőzni tiltva volt, s az őregobb M. Porcius Catóól származik. A római polgárjogra s a lex Porcia-ra gyakran hivatkozik szt. Pál is (Ap. esel. 22. 28.) és mindig sikerrel. A macedoniai Philippiben, hol Szilással együtt hirdette az igét, minden előleges kihallgatás és vizsgálat mellőztével megvesszőzték őket. A bírák, miután megtudták, hogy a megvesszőzöttek és bebörtönzöttek római polgárok, szt. Pál erélyes fellépése következtében, személyesen jöttek el a tömlöcbe és megköveték őket: „mert megfélemlének.” (Ap. esel. 16. 19—39.) Midőn szt. Pál Jeruzsáleben hirdette az evangéliumot s a zsidók az apostol ellen felbőszülve valóságos lázadásba törtek ki, Claudius Lysias tribunus a római helyőrség parancsnoka, szt. Pált elfogatta s szíjjakkal megkötöztette, hogy megsejtorozassa őt. De mikor

gyámfat méreggel ölte meg, keresztalátra ítelt. S midőn ez a gyilkos római polgárjogára hivatkozott, Galba — írja szatirikus humorral Suetonius — hogy őt megvizsgáltja s némileg meg is tisztelt kivégztetés módjában és eszközeiben, „mutari multoque praeter ceteras altiore et dealbatam statui cruceum iussit,” a már elkészített kereszt helyett egy szokatlanul magas és bemeszelt keresztre feszítette fel.¹⁾

A keresztrefeszítés büntetését akárhánszor azzal súlyosbítták, s tetemesen azzal növelték a keresztre feszítettnek szörnyű kínjait, hogy fejjel lefelé feszítették, s addig hagyták, — mint a többi elíteltet egyáltalában — életben, míg a halál magától következett be.²⁾ Szt. Péter is így halt meg, mivel nem tartá magát méltónak arra, hogy Mesterehez teljesen hasonló halállal mul-

1 Suetonius, Galba 9.

2 Eusebius, Hist. Eccl. VIII. 8., II. 28., III. 1.

a százados utján megtudta, hogy az apostol római polgár, „félt, hogy megkötöztette őt.” (Ap. esel. 22. 29.) Midőn pedig a zsidók azon ürügy alatt, hogy szt. Pál ügyét közelebbről megvizsgálják, tényleg azonban azon szándékkal, hogy őt megöljék, a főtanács elé állították, akkor Claudius Lysias sz. Pált egy tekintélyes őrséggel (200 gyalogos, 200 dárdás és 70 lovas) Csásareaba, Felix helytartóhoz küldette. Kényelem szempontjából még baromokat is szereztek az útra. Lysias a Felixhez intézett levelében nyíltan megírja, hogy „ezt a férfit, kit a zsidók megfogván megakartak ölni, seregemmel oda érkezvén, kiragadtam, és megérttem, hogy ő római.” (Ap. esel. 23. 27.) Lysias nem csupán emberi érzületből bánt el ilyen előzékeny módon a nemzetek apostolával, hanem — valószínűleg — azért is, mivel egy római polgárnak

Pedig hát az iskolaegyesület kérdése nem éppen megyeteni való valami, hanem közszükséglet, égető kérdés, melynek megoldását továbbra haslasztani nem lehet.

Az „Egyházi Közlöny” ugyanezt a kérdést feszegeti, sőt parancsolólag lép fel és mintegy füleinkbe zúgja: „lelkészkedő papság, tanfelügyelők, igazgatók — ébredjétek lethargikus álmotokból — egyházunk iskolái az ébredésre reá szorultak!”

Vagy talán iskolánk jelen helyzete oly biztos, oly összedönthetetlen fundamentumra van építve, hogy azt egy államcsótló áramlat nem tudna eltörölni? Mit mutat a mindennapi élet, tapasztalat? Istenem, ha őseink csakis 50 évvel ezelőtt neki fogtak volna az iskolaegyesületek szervezésének, hol állnánk ma? Nem kellene felni iskolabezárástól, stbtől!

Mert volna töképenz, mely mindentől megóvna. De így? Se pénz, se posztó! Hanem igen van egy csomó nyomorult iskola, mely vegetál. Ott van Ausztria. Minden községben van „iskolaegyesület”, de iskolái virulnak, értem a kath. iskolákat. Elérte pedig ez azzal, hogy megápitva az iskolaegyesületeket, pénzt gyűjtött és pedig annyit, hogy e pénzből egész jól támogathatják iskoláikat.

A központi bizottság figyelemmel kíséri az iskolákat és a hol baj mutatkozik, segít.

Nálunk ha baj van ott a püspök, ha baj nincs, akkor is ott a püspök; más a státuson kívül alig törődik iskolággal. Pedig hát ez „bonum commune”, melynek megmentése mindenkinék joga és kötelessége.

Koronánk sok kérdéssel foglalkoznak — égető és nem égető kindemmel, sőt legyünk őszinték, mondjuk meg, nem ritkán semmivel. Miért nem lehetne e kérdést is felvetni? Miért nem lehetne most ez egyszer az osztrákok utánozni?

Igen, minden kezdet nehéz. De hiszen e tekintetben annyi ügybuzgó esperesünk van, mint talán egy egyházmegyének sem, miért nem kezd meg valamelyik?

Mentséget ez ügyben felhozni alig lehet. Legfeljebb azt, hogy „az iskolaegyesület lényegét, célját, szervezetét nem ismerik.”

Jék ki. Vejmi sokszor azt is megtették igazi hóhérelkek, hogy a keresztben függők szeme láttára végezték ki azoknak nejeit, illetőleg gyermekeiket, hogy ezáltal a testi kínokat még lelki kínokkal is tetezzék. Alexandros zsidó király a keresztre feszített lázadó szemé láttára ölette meg ezeknek összes családtagjait.¹⁾ Épen így bántak el az elaiusiak Artayktes fiával, kit a póznán függő atya szemé láttára megkövítették.²⁾ Antiochus Epifanes a keresztre feszítettettek gyermekeit megfojtatta s a keresztben függő szülőknék nyaka köré agatta fel.³⁾

(Folyt. köv.)

Zlamál Agost.

1 Jos. Flav. Bell. Jud. I. 24. c. 6. n. U. 6. Antiqu. XIII. 14.

2 Herodotos IX. 120.

3 Jos. Flav. Antiqu. XII. 5.

a halálból — mint a jelen esetben — való megmentését polgári koszorúval — corona civica — szokták megjutalmazni; s egy ily kitüntetéses részesített s egyébként is érdemes polgár avagy nemes — mint pl. Lysias — igényt tarthatott a senatusba való beválasztásra. („Iude legit in senatum . . . ex is, qui magistratus minores cepissent, qui spolia ex hoste fixa domi haberent aut civicam coronam accepissent.” Livius XXIII. 23.) Mindebből eléggé érthető, hogy a farizeus Saulus, a későbbi szt. Pál, miért volt oly nagyon alkalmas személy a keresztények üldözésére. Római polgárjoga a hatóságok előtt tekintélyt, a tömeg előtt tiszteletet s mindenütt szabad és biztonságos járáskelést szerzett neki. S ezen római polgárjog menté meg végül szt. Pált a keresztaláltól. Őt, mint római polgárt, csakis a lefejezés halálával végezheték ki, a mi 67-ben Rómában meg is történt.)

De ezen könnyen lehet segíteni. Kérni kell egy osztrák alapszabályt — ebben azután minden megvan. — Külömben röviden elmondom, hogy mi az iskola-egyesület, mi a lényege, célja szervezete? Megjegyzem osztrák minta.

1. Célja: a kath. iskolákat ott, a hol kell, támogatni, segíyezni úgy a belső, mint a külső életben. Rozoga iskolákat helyrehozni, felszerelésekkel ellátni stb.

2. A cél elérésére egyesületé alakulnak, melyek a központnak vannak alávetve. Tagokat gyűjtöttek. A tagok tagsági díjaiból valószínűleg meg a kitűzött célt és rendelkezéseiket. A tagsági díjak 2 koronától 40 fill.-ig lemenőleg. Vannak alapító, pártoló, rendes tagok.

3. Szervezete. — Minden főkegyesületnek van elnöke, alelnöke, jegyzője, pénztárnoka, ellenőre és választmánya. Ezek fölött áll a központi elnök.

4. Évenként fiók és központi közgyűlés van; az elnökhöz a központ küld kiküldöttet, az utóbbiba a fiók küld megbízottat. Ezeket tárgyalják a segíyezés módzatait stb.

Paragrafusos alapszabály kidolgozás az illetőkre bízható, kik egyesületé tömörülni akarnak.

Hogy ezekből mily haszon háramlanék iskoláinkra, mutatja a következő. Egyházmegyénkben van összesen 229 plebánia. Ha mindenikben feláll vagy létesül az iskolaegyesület s átlag 20 kor. vesziük, mert vannak nagyobb és kisebb plebániák, és ezért vettem a minimális tételt, begyűlné évenként 4580 kor. Tíz év alatt ez összeg 45.800 kor.-ra emelkednék, evvel már meg lehetne kezdeni a segíyezést, sőt 5 év múlva is. A kimutatott összeghez vehetjük azonban az esetleges alapító tagok után befizetendő összeget, ez se volna megvetni való pénz.

Ha ezt 50 évvel ezelőtt megkezdték volna, tetszik tudni mennyi tőkenk volna, ha csakis 20 koronát vesziük alapul? 229000 koronánál volna ma. De így van iskolánk, de nincs pénzünk.

Ezeket jó volna mérlegelni, és végre a tetek mezejére lépni, hogy ha mi nem is élvezhetjük gyümölesét, élvezzék utódaink.

(X.)

H I R E K.

† **Meszlényi Gyula**
szatmári püspök 1832–1905.

Szatmár nagynevű püspöke e hó 14-én di-eső elődeihez költözött.

A szatmári püspökség csak nemrégiben ünnepelte száz éves fennállását. E rövid idő alatt olyan kiváló emberek ültek a püspöki székben, mint a szent életű Hám János, kinek boldoggáavatása folyamatban van, mint a nagytudományú Schlauch Lőrinc bíboros, mint a páratlan lelki nemességgel tündöklő Biró László. A magyar kath. egyház e ragyogó alakjainak méltó utódja volt a püspöki székben Szatmár imént elhunyt főpásztora. Magas méltóságra 1887. október 17-én jutott. Az eltelt tizenöt év alatt a püspökség ügyeit a legnagyobb rendbe hozta. Rendkívüli arányokban gyakorolta a jótékonyását minden téren.

Fényes templomot emelt Istenének, segítette az oktatás ügyét, támogatta az irodalmat (maga is szívesen forgatta a tollat), mindent elkövetett az ifjúság hazafias és vallásos nevelésére. Gyónatott, prédikált, látogatta az iskolákat. Jótékonyágáért messze földön siratják. Eredményesen, nem ideig-óráig szóló koldus alamizsnával segített azokon, akik önhibájuk

nélkül kerültek nehéz helyzetbe. Ismételten megmentette őket s a társadalmi munkás tagjaivá tette. Rövid 18 év alatt egyházmegyéjében 24 templomot építtetett. Számtalan iskolát alapított, anyagilag támogatott. Különös figyelmében és anyagi támogatásban részesítette egyházmegyéjének keresztény szellemű irodalmi munkásait.

Ilyen természetű gondosságának eredményei a Szatmármegyei Irodalmi Kör, a Pázmánysajtó és a Heti szemle politikai lap. A kath. kaszinónak 40.000 koronával otthont teremtett. Különböző alapítványokra több millió koronát áldozott.

Méltán siratják benne a nagyszabású, a minden szépet, hasznosért nemesak lelkesedő, de áldozatokra kész főpapot.

Legyen áldott emléke!

Az örök világosság fényeskedjek neki!

A szabadság ünnepe Gyulafehérvárt.

Az idők fordulása, régóta élő vágyak beteljesülésének reménye, vagy mi más egyéb okozta, de úgy volt hazánkban ezáltal mindenfelé: a szokottnál fényesebben, lelkesebben ünnepelték március idusát, mint máskor. Az általános lelkesedésnek lángja leperzselte — legalább e napra városunkban is a szethúzásnak, a különválásoknak száradni kezdő dudáját. Együttessen, egy szívvel és lélekkel éreztük gazdagok és szegények, tisztviselők, kereskedők és iparosok, hogy ezen a napon nincs közöttünk különbség, egyazonosok vagyunk mindannyian — a magyar hazának édes gyermekei, akik sóvárogva várjuk, hogy ez a közös érzület ne csak ezen a napon buzogjon fel, hanem örök és állandó legyen. Tartsa ébren és melegen a közeljövőben felsütő napnak égető sugara.

Városunkban az ünnepést a főgimnázium tanulóifjúsága kezdte, amely a székes-egyházban hallgatott nagy mise után a gimnázium tornacsarnokába gyűlt össze. A szülők közül is többen jelentek meg, habár az ünnep nem volt nyilvános jellegű. Az ünnepi programnak kiemelkedő pontja volt Riszner Ödön főgimn. tanárnak, az önképző vezetőjének tartalmas, tanulságos lelkesítő beszéde. Az ifjúsághoz szólott, intvén azt, hogy munkás hazaszeretettel igyekezzenek az ősök örökségét nemcsak megőrizni, hanem erősíteni és gyarapítani Szavaltak Tóth Kálmán VIII. o. t. papnövendék és Bokor Ferenc VIII. o. t. Ez utóbbi a „Nemzeti dal” érces hangon, lelkesítő tüllel. Jól kidolgozott alkalmi felolvasást tartott Zakariás Antal VIII. o. t. papnövendék. Az ünnepelők hangulatát a legmagasabb fokra emelték azok a hazafias énekarabok, melyeket a főgimnázium énekkara nagy precizitással adott elő Resch L. György székes-egyházi karnagy vezetése mellett.

A város nagy közönségének ünnepe d. u. 6 órákor a városi vígadó nagytermében folyt le. Ez a nagyméretű terem bizon szűknek bizonyult a közönség befogadására. Ebből mindjárt le is vonjuk a tanulságot a jövőre nézve. Hasonló, mindenkit egyaránt érdeklő hazafias ünnepet a város főterén kell ezután rendezni.

Hadd kapjon egy szikrát a lelkébe az a pária is, amely az után jól érzi magát, de fényes termekbe nem merészkedik be.

Az ünnep sikeréből az oroszlan rész a rendezőbizottság elnökét, Rejöd József ügyvédet illeti, aki igazán nagy agilitással, nagy fáradtsággal működött közre arra, hogy az előkészületi idő rövidsége miatt egyes programpontok kivételére vállalkozzék kapjon.

E nehéz munkában pótolhatatlan segítsége volt Riszner Ödön főgimn. tanár, aki rend-

kívüli nehézségekkel megküzdve, az ad hoc alakult vegyes (női és férfi) kart naponkénti próbákban egy rendkívül nehéz darabra a Huber Károly-féle „Talpra magyarra” betanította. Az elért fényes eredmény legyen fíradhatatlanságának jutalma.

Ezzel kapcsolatban szintén a jövőre való tekintettel egy közös óhajtsáknak adnak kifejezést, mikor azt kívánjuk, hogy azt az ad hoc alakult énekkart állandósítani is kellene. Az elért eredmény megmutatta, hogy minden eszköz meg van erre: jó hangú énekesek és lelkes vezető. Városunk társadalmát melegítse, ápolja ez a jó szándékot — akkor nekünk is lesz állandó énekkarunk, amely az „Emke dalárda” megszűnése óta nem létezik.

Az ünnepet Novák Ferenc kir. tanácsos, polgármester nyitotta meg magvas, nagy lelkesedést keltő beszéddel. A polgármester úr tettel demonstrálta, hogy márc. 15-ike közös nemzeti ünnep, nem csupán az u. n. rebelliseké. (Némelyek még most is szeretik az ellenzéki érzelmüket ilyen osztrák eredetű tittussal illetni.)

Alkalmi beszédet Adorján Sámuel dr. ügyvéd a véglegesen megalakult és szervezett ellenzék pártelnöke mondott.

Beszédeben alapos történelmi érvekkel, nagy jogi tudással domborította ki márc. 15-ikének jelentőségét. A nagy hévvel előadott beszéd mely benyomást tett a hallgatóságra.

A szívekben már is felszított tüzet lobogó lángra lobbantotta Rejöd Hidikó k. a. egy alkalmi költemény elszavalásával. Hallottunk mi már sok női szavallatot, jót és legjobbat, de ilyen tartós hatást egy sem tett reánk. Nem a női nemnek lágy szentimentalizmusa, hanem egy gazdag lelki kincsekben bővelkedő honleányunk égető, magával ragadó lelkesedése csapott ki ebből a szavaltból. Így következett be az a szokatlan jelenség, hogy a közönség viharos tetszés nyilvánítások közepette újból akarta hallani a kisasszonyt, aki a le nem csillapodó kívánságnak eleget óhajtván tenni, egy rögtönzéssel állott elő, melyben a jelen viszonyokat is érintvén, valósággal mámorba ejtette a közönséget.

A Szózat éneklése mellett oszlott el a publikum, melynek egy jó része a fehér asztaloknál továbbra is együtt maradt.

— **Választmányi gyűlés.** Az erdélyi román. kath. Irodalmi Társulat választmánya március hó 22-én, szerdán délután 5 órákor a főgimnázium első emeleti tanári termében rendes gyűlést tart, amelynek tárgyai: 1. A múlt rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése; 2. Az 1904. évi számadások megvizsgálása és az 1905. évi költségvetés megállapítása; 3. A rendes évi közgyűlés előkészítése és 4. Indítványok. A belső választmány tagjainak mennél nagyobb számban való megjelenését és a külső választmány tagjainak, meg nem jelenhetesük esetén szíves indítványtételét tiszteltteljesen kéri az elnök.

— **Kegyelmes Főpásztorunk** III-ik számú körleveléből a következő pontokra hívjuk fel olvasóink figyelmét:

1. X. Pius pápa 300 napi búcsút engedélyez örök időkre mindazoknak, kik az Üdvöz-légű Máriát akár reggel, akár este bűnbánó szívvel, ájtatosan háromszor elimádkozzák a következő toldalékkal minden egyes Üdvöz-légű után: — „Sezplötelen fogantatásod által, oh Mária, tedd tisztává testemet és szentté lelkemet!”

Ez az imádkozási mód liguori szent Alfonz-tól származik, aki azt a tisztaság megőrzésének hathatós eszközeül állította.

2. Ő Szentsége Püspök urunk kérése és azon előadása alapján, hogy Mária nevenapját egész nyolcadon át a hívek az erdélyi egyházmegyében szemmel látható, lelkes örömmel és nagy fényvel szokták megünnepelni, ez ünnep első napjához kötött teljes búcsút annak egész nyolcadára kiterjesztette hét évig tartó érvényességgel. Ennélfogva mindazon hívek, kik az erdélyi egyházmegye területén egy templomot vagy nyilvános kápolnát, melyben Mária nevenapja nagy fényvel ünnepeltetik, akár az ünnepeken, akár a nyolcad bármelyik napján ajátatoskodás céljából meglátogatnak és ott a szokásos búcsú imákat elvégzik, a purgatoriumi lelkekre is alkalmazható, teljes búcsúban részesülnek a búcsú feltételek elvégzésének napján.

3. Az egyházmegyei naptárt, hogy mindenben megfeleljen a rubrikáknak, püspök atyánk gondos revizió alá vetette s jóváhagyás végett benyújtotta Ő Szentségének. A Rituum Congregáció Ő Szentsége megbízásából a naptárt alaposan áttanulmányozván, az egyházi törvényekkel mindenben teljesen megegyezőnek találta. Ezen vélemény alapján X. Pius pápa a kongregáció elé terjesztett példányt jóváhagyta és elrendelte egyházmegyénkben annak állandó használatát.

4. Az approbált egyházmegyei naptár szerint bizonyos vasárnapokra vagy hétköznapokra kijelölt mozgó ünnepek, melyeket közbejött nagyobb ünnepek miatt azon vasárnapokon vagy hétköznapokon nem lehetne megtartani, Ő Szentsége legújabb engedélye alapján a legközelebbi szabad napra áthelyezhetők, hogy azon évről el ne maradjanak. A szenvedés eszközei és titkairól szóló ünnepek azonban a nagyböjti időn túl nem halaszthatók.

— **Ünnepélyes istentisztelet.** Vasárnap, március hó 19-én szent Józsefnek, a kath. legényegyesület védőszentjének ünnepén a helybeli apácázárda templomában délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmisét mond Kovács Lajos, székesegyh. kanonok és az ünnepi szentbeszédet Zomora Dániel, kanonok-plebános fogja tartani.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke március hó 26-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a városháza tanástermében rendes gyűlést tart, amelynek tárgyai: 1. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése; 2. A róm. kath. elemi iskolánál létesítendő negyedik tanítói szék betöltése feletti intézkedés; 3. Az 1904. évről szóló egyházközségi számadások betérjesztése; 4. A végzett iskolalátogatásokról való jelentések és 5. Indítványok.

— **Az ellenzék megalakulása.** Gyulafehérvár szab. kir. város független értelmű polgárai, a kik a közelmúltban lefolyt képviselőválasztások alkalmával is fényes erkölcsi diadalhoz juttatták az ellenzéki eszméket, f. hó 12-én d. u. 3 órakor népes értekezletre gyűltek össze, hogy a pártot állandó szervezettel lássák el. Az értekezleten városunk társadalmának minden osztálya nagy számban volt képviselve. Pártelnökké egyhangulag, általános lelkesüléssel mellett Adorján Sámuel dr. ügyvédet választották meg s megalakították Utry János ny. tanár és Réjő József ügyvéd elnökelete alatt az ötven tagból álló végrehajtó bizottságot. Titkárok lettek Révész Artur könyvelő és Matskásy József tanító. Pénztáros Müller Lajos iparos, ellenőr Vincze Albert iparos lett. Elhatározták továbbá, hogy a függetlenségi értekezlet ébrentartása, az együtterzés ápolása végett minden hónap első vasárnapján összejövetelt tartanak. Az értekezlet a megalakulás örven-

detes tényét lelkes táviratban tudatta Kossuth Ferencel, a szövetség ellenzék elnökeivel.

— **Meghívó!** A „Gyulafehérvári kath. kör“ folyó évi március hó 26-án d. u. 5 órakor sajtóját helyiségében rendes közgyűlést tart, a melyre vidéki tagjait ezúton hívja meg tisztelettel a Kath. kör elnöksége. A közgyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Ügyleti jelentés. 3. Pénztáros jelentése illetve a múlt évi számadás előterjesztése s a folyó évi költségvetés megállapítása. 4. A számadás megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. 5. A könyvtáros jelentése. 6. Az igazgató választmány 8 tagjának kisorsolása és az új választás megejtése. 7. Egy igazgató, titkár és esetleg jegyző választása. 8. Esetleges indítványok, melyek legalább 3 nappal előbb az igazgató választmányhoz beküldendők.

— **A kath. Legényegyesület** rendezte VII. népszerű előadást március hó 12-én tartották meg az Európa szálló disztermében. Úgy a hirdett előadás általános érdeklődést keltő tárgya, valamint az előadónak már a múltból e téren igen előnyösen ismert egyénisége nagyszámú és előkelő közönséget hozott össze, amely zsűfokásig megtöltötte a nagy termet. A hallgatóság állandóan fokozódó figyelmével mellet beszelt Pál Antal, főgim. igazgató „A magyar nemzet rokonai“-ról. Az eredetiek és szerkesztettek szerint világos megérthetőséggel megkülönböztetett nyelvelsáladalokban kijelölve a magyar nyelv helyét, találó nyelvhasználati példákkal rámutatott annak rokonaira és egy ezen célra külön tervezett térképen végig vezetett a rokon népek földjén, ismertette annak földrajzi, társadalmi, politikai viszonyait. Majd számos vitelt néprajzi képpel illusztrálva érdekesen magyarázta a rokon népek viseletét, lakását, foglalkozását, szokásait meg; terjedelmesebben szolt a néphitrol és a halotti kultuszról, s ezeket közmondásokkal, népmesékkel, s a népköltészet jellemző termékeinek bemutatásával világította meg. Valóban ez igen gondos, sokoldalúan előkészített és hasznos tanulságokkal szórakoztató előadás volt. Hála is volt érte az élvező közönség, s élénk tetszéssel és zajos éltetéssel ünnepelte népszerű előadóját. Ezután Vincze Ilona nagy hatással adta Herceg Ferenc „Bekvártélyozás“c. magánjelenetének fiatal, csinos örvényasszonykáját, s oly elevenen, életűen, kedvesen oldotta meg nehéz szerepét, hogy szími nem akaró, zugó tapsvihar juttalmazta játékát. Végül Szekál Mihály és Szilágyi József meglepően humoros füttökpelei fejezték be ezt a szépen sikerült népszerű előadást. (d.)

— **Magyar martírok relikviái.** Köztudomású dolog, hogy a római szentszék ez év január havában Körösi Márk esztergomi kanonokot, Pongrácz István és Godecz Menyhért jezsuita atyákat boldogokká avatta. Arról azonban már kevesebben tudnak, hogy a martírok ereklyéi a valódiságot tanúsító okirattal és pecséttel ellátva egy-egy boldogabb halandó birtokába is eljuthatnak a keresztény hősieség, a hitben való állhatatosság folytonos ébrentartására. Lapunk egy igen régi barátjának, hosszú időn volt társszerkesztőjének, Straubert Ödön ny. gimn. tanárnak, (aki mostanság 10pant nagy testi szenvedéseken megy át), a birtokában láttuk először a magyar boldogok apró ereklyéit hitelesen lezárt csinos kivetlő, ovális alakú, kitedes alumínium tartóban. Öreg barátunk nagy lelki megnyugvást talál testi szenvedései közepette e kedves ereklye szemlélésénél, melyhez őt kegyelmes főpásztorának atyai figyelmé juttatta.

— **Egy meggyanúsított hivatalfőnök.** Az utolsó képviselőválasztás alkalmával megtörtént

a következő, véletlenül okozott kellemetlen felreértés, mely egy hivatal nyugalmát, jó egyetértését és a főnök becsületes hírnevét is veszélyeztetette.

Egy vidéki hivatal főnöke, egy más, szintén kisebb vidéki városban lévő kezelő hivatal vezetőjétől, kit különben személyesen nem ismert, kapott egy ajánlott levelet. Miután azt felbontotta, látta, hogy abban egy lezárt levél van Tisza István gróf miniszterelnök úrhoz címezve és mellette egy néhány sor, melyben a küldő kéri, hogy a miniszterelnöknek címzett zárt levelet szíveskedjék a csatolt levéljegyek felhasználásával ajánlva postára feladni, mert az a levél okvetlenül abban a városban kell hogy feladassék.

A felbontás alkalmával azonban véletlenül az elküldendő levél borítéka is megsérült, noha nem annyira, hogy tartalmát ki lehetett volna venni, de mégis annyira, hogy postán továbbítani nem lehetett. A megbízásban részesült főnök a köteles diszkrétciót megtartva és előzékenységet sem tagadva meg, a levelet, melynek tartalmát még mai napig sem tudja, a sérült borítékkal együtt új borítékba zárta, csatolva hozzá egy néhány magyarázó szót a sérült borítékra vonatkozólag, — sajátkezűleg újból megcímezte és postára ajánlva feladta.

Ezen levél feladásából természetesen az illető főnök titkot nem csinált, mert észébe sem jutott, hogy az milyen kellemetlen gyanúsításokra szolgálhatott okot. Megtudták azt az alárendelt tisztviselők, sőt még idegenek is és keredekett ebből oly suttogás, oly pletyka — a denunciacióról, hivatalos presszióról stb., mely a legkellemetlenebbül érintette az illető mindig csak korrekt magatartásúnak ismert hivatalfőnököt, s dacára, hogy tisztviselőit azok bizalmas felkérése következtében biztosította, hogy azon levél semmi összefüggésben nem áll az ottani helyi viszonyokkal s hogy azt mégis ő küldötte el, egész más, magán természetű okból történt, (természetesen nem akarván elárulni a bizalmas jellegű megbízást), mégis most már hetek lefolyása után is a legkalandosabb mende-mondák keringnek informáló és besugó hajlamairól. Igen természetes, hogy ez nagyon érzékenyen bántja az illető hivatalfőnököt.

Én, e sorok írója, láttam a megbízó levelet, melyet a főnök mai napig is őriz és annak jóhiszeműségéről, ártatlanságáról és teljesen korrekt eljárásáról meggyőződtem, közlöm ezen kellemetlen furcsaságot intő példálul arra, hogy az előzékenységet is megtermi rossz és fanyar gyümölcsöt. K.

Mi csak azt tesszük e sorokhoz, hogy az egész esetben csupán csak az a fájdalom, hogy az ártatlant érte a hibás helyett az az erkölcsi büntetés, amely a bűnöst méltán megillette.

— **A VIII-ik népszerű előadást** ma vasárnap március hó 19-én délután 5 órakor rendezi az Európa szálló disztermében a kath. Legényegyesület. Szent Józsefnek, a kath. Legényegyesület védőszentjének ünnepére való tekintettel a mai nap illusztris előadója Zlamál Ágost, főgimn. tanár, a kiváló előadók „A keresztény család“-ról fog beszélni. Kiemeljük még a műsorból Quanka Béla, p. ü. szemlész meglepő buvészielti produkecióit. Ezen tárgyánál fogva aktuális hatású előadásra, mint amely a már is elmúlt téli időszakra tervezett népszerű előadások utolsója, különösen felhívjuk a nagy közönség szíves figyelmét.

— **Pályatételek.** Az alsófehérmegyei római katolikus tanítóegyesület a következő pályatételeket tűzi ki: 1. Mit tehet a tanító tanítványai körében a hazaszeretet felkeltése és ápolása

szempontjából? 2. Kell-e az elemi III. osztály földrajzához kézi tankönyv? Jutalma 20—20 korona; határidő május hó 1. Gyulafehérvárt. 1905. március hó 15-én. Az elnökség.

— **Március 15. Szegevért.** A segesvári magyarság, mint minden esztendőben úgy az idén is méltóképpen ünnepelte meg márc. 15-ét. Testületileg vonult fel a magyarság a várornán álló Petőfi-szobor elé. A polgári dalkör hazafias dala után Bell Gyula szavalta el a „Talpra magyart,” nagy hatással, majd Útő Sándor tartott hazafias beszédet. Csiba Mór pedig esengő hangjával „A magyar nyelv”-et dicsőítette. A „Szózat” elhangzása után megkoszorúzták a szobrot. Mint minden esztendőben, úgy az idén is tüntetett a szászág távollétével. Sők még jó hazafiak!!

— **Lelki gyakorlatait** a marosvásárhelyi r. k. főgimn. ifjúsága márc. 15-től 19-ig tartotta.

— **Helyreigazításként** közöljük e sorokat: A „Köznevelődés” legutóbbi számában, azon kis közlemény végén, [mely az erzsébetvárosi lat. szert. templomnak hivatalos úton történt bezárását teszi köze, az is meg van jegyezve, hogy nevezett templomnak a városi közönség a pátrónusa. Minthogy ezen megjegyzés, egy újonnan építendő templomunk ügyében, sok félreértésre és nehézségekre szolgáltathat alkalmat, bátor vagyok, mint fennemlített templom, illetőleg hitközség lelkésze kijelenteni, hogy Erzsébetvárosi közönsége nem pátrónusa az erzsébetvárosi lat. szert. hitközségnek, illetve templomnak, hanem az 1759. év aug. 6-án kelt egyezmény alapján, csak szerződés szerinti viszonyban a nevezett egyház és a közönség között, mely egyezményben a többek közt ez van: „Sarta teactaque conservare”, és nem áll az, hogy esetleg: „novum templum erigere se obligat.” Steinhauer Ferenc, lat. szert. lelkész.

— **A helybeli főgimnázium ifjúsága által rendezett színelőadás alkalmával** az ifj. segítő alap javára a következő szíves felajánlásokat kaptuk: Majláth G. Károly gr. erdélyi püspök úrtól 30 korona. Majláth György gróf 20 kor., Fabián Sándor nagyprepost, Gergely Ignác kanonok, Schieszl Károly 10—10 kor., Majláth Ferenc 9 kor., M. Glück Adolf, Novák Ferenc, Glück Mórné 6—6 kor., Ávéd Jákó, Tamási Áron, Ujfaluai József, Zomora Dániel 5—5 kor., Dr. Nauwrit József 4 kor., Straubert Ödön 3 kor., Imets I. Jákó, Izsóf Alajos, Löw Károlyné, Dr. Mayer Ödön, Petri Vilmosné, Rusan Flórián, Utry János, Váczy József, Beke Antal, Orsz János Zalatról, Haas Vilmos 2—2 kor., Labancz Theodosius 1 kor. 50 fill. Balázs Endre, Butyka Sándor, Csubry Bonifae, Csubry Bonifacéné, Glück Andor, Dr. Hartenbaum Simon, Kovács Lajos, Lányiné, Matskásy József, Molnár Gyula, Márton Andor, Oriás Györgyné, Pápiu Viktor, Vezér László, Zakariás Antal, X—Y I—1 koronát., Bozsó Matyas, Korbuly Leó, N. N., N—y, Papp György, Peter József, Péter Mózes, Székely Károly, Vincze Albert 50—50 fillért, T. Szabó Sándor 40 fillért. Müller Lajos a ruhatár részére 20 pár római sarít, Papp Gy. 450 K. értékű nyomtatványt ingyen felajánlott, Oriás György 10 K. fodrász díjat szintén a segítő egyesületnek ajándékozta. Fogadják a nemes szívű adakozók az intézet halás köszönetét. Az igazgatóság.

— **A máv. üzletvezetése** értesíti a n. é. utazó közönséget, hogy a Székelykoerárd-marosújvári új szárnyonlat legközelebb a közforgalomnak átadják; a megnyitás napját annak idején fogják közölni. Az új vonalon 7411. 7412. 7413. 7414. 7415. 7416. 7417. és 7418. sz. vegyes vonatok fognak naponta közlekedni s a nappali órákban közlekedő összes fővo-

nali és Marosvásárhely felőli személyszállító vonatok Székelykoerárdon közvetlen esatlakozást találnak a marosújvári vonatokhoz és viszont. Menetrendi és díjszabási tekintetben részletes tájékozódás a már kiegészített állomás hírdetményekből szerezhető.

— **Hazánk legbecesebb szőlője.** A filok-szerának teljesen ellentálló, permetezni soha nem kell, mert semmiféle betegség sem lombját, sem termését meg nem támadja. Téli hideg a takaratlan vesszőjét soha meg nem fagyaszítja, ezenkívül még rendkívüli becsé, hogy igen korán érnek — augusztus 15—20. között — rendkívül bőtermő és bora oly erős és edes, hogy a nehezebb olasz borok semmiben sem mulják felül. Ez a „Delaware” közvetlen termő szőlő, melynek részletes leírását — ábrán is bemutatva — úgy a homok, mint a hegyi szőlőtelepítőket érdeklőleg az „Érmelleki első szőlőoltványtelep” Nagykágya (Biharm.) ingyen és bérmentve küldi meg mindenkinek, ki címzett egy levelezőlapon tudatja. Ott 16 év óta szaporítják s ma már 27 katasztrális hold van ebből teljesen fajtisztán telepítve. Ezen telepek mai számunk hírdetési rovatában közölt „Szőlőlugast ültessünk” című hírdetésére felhívjuk olvasóink becses figyelmét.

— **Fontos Amerikába utazóknak.** A magyar kormány az Amerikába való utazást most már Brémán át is megengedte. Fiumén át Amerikába szülő útlevelek most már Brémán át is érvényesek, ha az illető útas egy Brémának szülő hajójegy birtokában van. Aki Brémán át akar utazni, annak okvetlenül kell otthonról 20 koronát előre Brémánba előlegnek beküldenie, mire rögtön megküldetik a hajójegy. Jó egészségi és munkaképes munkások, akik az amerikai rendeltetési helyig szülő vasúti jegyet kifizették és azonkívül még 56 koronát készpénzben felmutatni tudnak, Amerikában behozásítást nyernek. Akinek barátjai vannak Amerikában, hozza magával azok címeit. Szembetegek vagy egyéb testi fogyatkozásban szenvedők, 50 évnél idősebb személyek vagy olyanok, akik valamely Amerikában levő gyárral szerződést kötöttek, mely szerint ott bizonyos meghatározott berért dolgoznak, Amerikából visszautasítottak. Rafiborban, valamint Brémában minden kivándorló meg vizsgálattatik, mindenki tehát, a ki Brémában hajóra felszáll, előre láthatólag Amerikában behozásítást nyer.

Egy ifjúsági színelőadás.

Régi pedagógusok, világiak és szerzetesek, akik pedig sokkal rigorózusabbak voltak, mint a maiak, a nevelés eszközei között igen jelentősnek tartották a színelőadást. Innen van, hogy szerzetes iskoláink egész esemő „iskolai drámat” hagytak hátra. Úgy tartották, hogy a celtatossággal szerkesztett darabok nemcsak a legnemesebb lelki, erkölcsi és vallási emóciók felelősségére alkalmasak, hanem nagyban előmozdítják az ifjak előadó képességét, a tömeg előtt való öntudatos fellépést, amely nem jön zavarba a sok arc látására, a mosolyra, a zúgásra, a tapsra, a nagy csöndre, hanem megtartja nyugalmát, találekönyságot, itélőképeségét bármilyen helyzetben és akármilyen meglepéssel szemben.

Idővel aztán, mikor az utilitárizmus az oktatás és nevelés ügyében is mind nagyobb tért kezdett elfoglalni, a nevelésnek ezt az ideális eszközt teljesen elhanyagolták, kiszorították az iskolából.

A jelen azonban, mely politikában, közéletben, irodalomban, művészetben, társadalomban, habár alig észrevehetően, de mégis kimutathatólag kezd ismét az idealizmus felé hajlani, itt-amott a nevelésnek ama fennebb említett eszközt is használatba veszi.

Igy tett az erd. róm. kath. státusnagysulafehérvári főgimnáziuma is, miként tette az elmúlt iskolai évben a brassai.

A gyulafehérvári főgimnáziumnak — főleg püspök urunk áldozatkészségéből — már vagy két éve igen esimes, művészi festésű (Reithofer Jenő rajztanár munkája) szimpadija van, melyet iskolai ünnepek alkalmával használatba is vettek eddig is, de valódi színjáték még nem ment végbe rajta.

Az e hó 14-én este 6 órakor rendezett színelőadás tehát mintegy avatónak tekinthető.

Hogy ez az avató minden tekintetben fényszerű, a legszűkebb kritika is kiálló eredménnyel sikerült, az több tenyezőnek érdeme.

A gondolat, mely tette vált, a főgimnázium fáradhatatlan igazgatója, Pál Antalé volt.

Nem sablonos díszeteket akarunk reá rakni. Erre ő sohasem vágyakozott, ezt sohasem hajászta. Csak az igazságnak és méltanyosságnak tesszünk eleget, amikor kiemeljük, hogy igazgatói bokros teendői közepette, heteken, sőt hónapokon át tartó folytonos buzditással, az aprólékoságra is kiterjedő figyelemmel készítette elő a talajt arra, hogy a vezetése alatt álló intézet ifjúsága előkelő óriási közönség előtt nyilvános tanságot tehetett jó irányban haladó kiképzésének gyümöleséről, magas intelligenciájáról és lelki derekségéről.

Ebben a munkában különben jobb keze volt az igazgatónak Rass Károly tanár, aki a betanítás fáradságos munkáját végezte.

Ennek a dolognak különben ő nagy mestere. A Kath. Legényegyesület (melynek ő az igazgatója) sikerült előadásai a bizonyítékok.

Persze megfelelő színdarab nélkül meddő maradt volna minden jóra való törekvés, minden igyekezet. Hogy ez meg ne történjen, arról Zlamál Ágost tanár gondoskodott. Iskolai ifjúságot előadható darabról kellett gondoskodnia, amely irodalmi értékű is, hatást keltő is.

Ő megtalálta. „Fabiola” híres szerzőjének Wiseman biborosnak „Az elrejtett drágakő” című darabját fordította le legnagyobb részben pattingó jámbusokban. A fordítás értékére nézve annyit mondhatunk, hogy nyelvezetén egyáltalán nem érzett a fordítás ize. Óhajtanónak tartjuk, hogy ez az igazi keresztény iskolai dráma ebben a pompás sikerült magyar fordításban könyvalakban is megjelenjen. Hadd terjedjen minél szélesebb körben, megérdemli.

A darab eszelekvénye a Krisztus utáni V. században játszik, tehát a kereszténység ifjú korában. A pogány Róma már tűnőfélben van, de még élnek a hagyományok, a régi szokások. A darab hőse Szent Elek (Alexius), aki Euphemianus gazdag római pátriciusnak egyetlen fia. Égből jött intelemmel elhagyja atyai házat s Ignotus néven, mint jámbor, istenfelő, sok nélkülözéssel küzdő zarándok járja öt éven át Ázsiát. Öt év múltán ismét isteni szöszatra visszatér atyai házába, de mint fel nem ismert zarándok. A zarándokokat kegyelő pátricius apa állandó tartózkodást ajánl fel meg nem ismert fiának. Öt évig tartózkodik az apai háznál, mely idő alatt a rossz indulatú rabszolgák brutális sértegetéseit szenvedti át ő, a tulajdonképpen örökös megmenti egy lázongó rabszolgát ellen egyszer apja életét, majd meg apja vagyonát.

A bűnös rabszolgától rendezett lopást ő maga gátolja meg, de a körülmények látszólagos terhelő bizonyítéka s a gonosz és irigy rabszolgák vádaskodása következtében az apa is hajlandó elhinni, hogy fel nem ismert fia követte el a gazságot.

El akarja űzni házatól.

Alexius isteni végzés és a nagy lelki rázkódás hatása alatt meghal. Keblében megtalált végrendeletéből lájja megtudja, hogy fia szent Elek halt meg szörnyű gyanúsítás közepette. Az apa örökösül kiszemelt Carinus nevű unokafőnökének tanácsára elhatározza, hogy a szent férfi halálának helyén zárandokok számára menedékházat s egy templomot épített, melynek első papja Carinus leszen. Csak legrövidebben foglaltuk össze a darab meséjét, mely megható, sőt megrázó, de derűs jelenetekben is váltakozik. Az érzelmek mindenfajta skálájának van itt személyesítője: jámborság, hosszú türes, önmegalázás, krisztusi szeretet, ravaszság, oklatan gonosz indulat, alamizsnán tengődő koldus szemtelenség, gyermeki ragaszkodás, a tisztalelkűség csodálatos belátása, őszinteség, bátorság, a tömeg érzelmeinek hullámszája stb. stb. egymásután, majd csoportosítva jelenik meg a hallgatóság előtt.

A szereplő ifjak az érzelmei világának ezt a kaleidoskopját magános és csoportos jeleneikben igazán bámolatosan tudták érvényre juttatni, különösen ki kell emelnünk a szereplők közül Duducz Zoltán VIII. tanulót (Alexius-Ignotus), aki rendkívül komoly és nehéz szerepét komoly tanulmányra való készülettel oldotta meg. Múltóságos, jó szívű, kegyes pátricius volt Török István VIII. o. t. (Euphemianus). Pompás alakítást csinált Szász Béla VII. o. t. egy lázongó demagóg rabszolga (Bibulus) személyében s méltó pártnerre a vele egyetértő, öt terveiben támogató Gannio koldus szerepében Teleky Gábor VII. o. t. Ezek ketten a darab derűlebb jeleneteiben ifjaknál valóságos meglepő rutinnal, drámai élénkséggel töltötték be helyüket. Eleven játékokat a közönség állandó tetszése kísérte.

Bájos jelenség volt, különben is rokonszenves szerepében (Carinus) Müller János V. o. t. Az ártatlan, vallásos hevével telt serdülő gyermek szerepét megkapó közvetlenséggel, szívhez szóló érzéssel interpretálta. Jó volt s helyes felfogást tanúsított Proháb Iván (Proculus) mint szabados, s mint Euphemianus udvarmestere. Gyanakvó, befolyását feltő igazi udvari ember volt.

Ellenfele Floznik György VI. o. t. (Eusebius) a józan mérsékletet, az igazságot képviselte. Értelmes, szabatos előadása jó hatást tett. A többi szereplők is, mint a rabszolgák mozgalmasságának tagjai majd közbeszólásaikkal, majd taglejtésükkel, találó mimikájukkal nagyban hozzájárultak az összjáték teljes sikeréhez. A színjáték megkezdése előtt, valamint felvonásokban a gimnázium zenekara Resch L. Gy. székese gyházi karnagy vezetése alatt a darab szelleméhez és hangulatához illő darabokat játszott. Az illúziót különben nagyban elősegítette a korszerű öltözet, melynek szép és esinós darabjait női türelemmel és gondossággal Riszner Ödönne, Csibertics Imréné és Reithoffer Jenőné tanárnék készítettek el.

A gimnázium tágas tornacsarnokát az utolsó zúgig megtöltő közönség teljes meglepedéssel, sőt hangosan nyilvánított elismerésével távozott az előadástól.

Püspök urunk önméltósága testvérel, Majláth György gróffal jelent meg. Ott volt az egész káptalan, képviselve volt a katonaság s ott volt a város egész intelligenciája.

Az előadás a főgimnázium ifjúsági segítő-egyesületének javára volt. Az anyagi eredményről lapunk más helyén teszünk jelentést.

Egy levél.

Csik-Szent-György, márc. 10.

A nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztertől 1902. évi március hó 22-én 21015 sz. alatt a tanfelügyelőségekhez és ugyanazon szám alatt a közigazgatási bizottságokhoz kiadott körrendeletek alapján Csik-Szt-Györgyön is megalakult az ifjúsági egyesület.

Nehéz feladatot ró ezen rendelet a tanító-ságra, de a magyar tanítóságra vetett bizalom alapos és bármilyen nehézséget le tud küzdeni az a gárda, mely magyar nemzetének megerősítését irta zászlójára.

A már megnevezett ifjúsági egyesület megalakulásának mozzanatairól nem lesz fölösleges röviden szólni azért, hogy azok a tanítók, kik községeikben ifjúsági egyesületet szándékoznak létesíteni, némi tájékoztatást nyerjenek az előre nem látott, de előfordulható akadályokról. Egyszerűsödő bizalmat is nyerhetnek arra, hogy alapos munka és kitartás a sivar lelkek irigy vigyorgása ellenére is meghozza a gyümölcsét. Nagy munka a heves és szenvedélyesnek parancsolni nem tudó ifjakat még a község általános jó erkölcsi viszonyai mellett is korlátok közé szorítani.

De ha megvan a fáradságot nem ismerő és a legapróbb részletekig figyelmes munkálkodás a tanítók részéről, az egyesületre való kedv az ifjúságnál, továbbá a szülők és az előjáróságok támogatása, akkor nehézség nincs, nem is lehet.

A szentgyörgyi eset azonban kiváló, mert az ifjúsági egyesülésre való kedvnek, a szülők támogatásának és a tanítók odaadó munkájának ellenére is, a legnehezebb volt az egyesület megalakítása, azért, mert az egyik főtényező, az előjáróság részéről a segédkezés nem csak elmaradt, de minden lehető mód felhasználva arra, hogy az ifjúsági egyesülettel alakulása meggátolassék. Mert az előjáróság a szokasakkal és tudatlanságtól elvakulva az ifjúság vasárnapi iskoláját — mely előkészítette volt az egyesületnek — s mely iskolai összejövetelekre az előjáróság tagjai is külön-külön meghívtak, az ifjúsági összejöveteleket szabályellenes gyűléseknek ítélte és eloszlatása végett karhatalomért folyamodott.

Minek lehet nevezni ezt a gyalázatos eljárást, midőn a vezető tanító az iskolában a hivatkozott miniszteri rendelet értelmében a magyar állam fenntartására hivatott magyar faj gyermekeinek erkölcsi és szellemi művelődésén fáradozik, akkor a községi előjáró vezetése mellett szuronyos esendőrök jelennek meg az iskola helyiségében és Magyarországon soha nem hallott módon beleavatkoznak az iskola és tanító munkájának szíves kerésébe. Új módú tanfelügyelet a székelyföldön! A esendőr csak a parancsnak engedelmességet, de az előjáró esendőr nélkül is meglátogathatná az iskolát, hogy vénségére tanuljon annyit, a mennyi szükséges ahhoz, hogy az előjárói címet méltóképpen viselhesse. És mi lett azután? Az, hogy a jelentés tovább szökött és a tanítókat kihágásért be hívták a főszolgabírói hivatalhoz, hol a szokásos vallatás után szerencsére meggyőződtek arról, hogy a szentgyörgyi tanítók büntetendő esekelményt nem követtek el.

Alkotmányos országban az előjáróság a törvények és rendeletek vegrehajtására való, hogy így a nép boldogítását előmozdítsa, de nem arra, hogy a kötelességüket teljesítő tanítókat meghurcolja.

Nem kell és nem is szabad tehát az ifjúsági erkölcsi fejlesztésének útjába gátot emelni, annál kevesebb gonosz szándékkal az ifjakat az egyesülésről lebeszélni, mint ezt nem éppen a

legalkalmasabb helyen és módon eselekedte a szentgyörgyi előjáróság. Most azonban észre vehettek az előjáró közegek, hogy az ifjúsági egyesület nem csak megalakult, hanem alapszabályai is megerősítést nyertek. De észre vehettek azt is, hogy a jó kezekbe került ifjúsági egyesülésnek immár eddig is igen szép és lényeges bizonyítékát adta a folyó hó 4-én sikeresen előadott szindarab. Kár volt tehát az ifjúsági egyesület megalakításának útjába állani, mert az soha sem árt még az előjáróságnak sem, ha a tanítók az ifjúsági fejlesztésére a kellő lépéseket megteszik. Jól képzett és nevelt ifjúságra szükség van. Ezt tudnia kellene még a t. előjáróságnak is.

Különben még csak azt kívánom megjegyezni, hogy ifjúságunk már is nagyon sokra haladott s az erkölcsi siker biztosítva van. Ha a közelebb bemutatott szindarab előadását az érdekes előjáróságnak báresak egy tagja megtekintette volna, bizonyára öröme telt volna benne s nem is lett volna oka azzal gonyolódni, hogy a tanítók a siker fölötti örömeiben az ifjúság néhány tagjával egy pár pohár bort is elköltötték. Felteszem a t. előjáróságról, hogy ez ügyet szurony nélkül ezután maga is pártfogásába veszi s hivatásából és köteleméből kifolyólag segítő kezet fog nyújtani a tanítóknak az igen üdvös és szent cél szolgálatában, már csak azért is, hogy a jövő nemzedék meg ne szűküljön alkalmas és lelküismeretes előjárókban.

Füstös Sándor,
tanító.

Pályázatok.

— A máréfalvi (Udvarhely m. u. p. Székelyudvarhely) róm. kath. segédkantortanítói állásra pályázat hirdettek.

Javaslom: a) A hitközség pénztárából tandíj, kepe és birtok használati címén 376 korona; b) államségély 424 korona; c) stólaból mintegy 25 korona; d) ajtatos alaphól 10 kor; e) kertületmenny 6 korona, f) tisztességes lakás.

Kötelességei: a kantóri teendőiben segíteni; a mindennapi és ismétlő iskolában az iskolaszék által kijelölt csoportokkal tanítani; esetleg a faiskola szerelésben résztvenni.

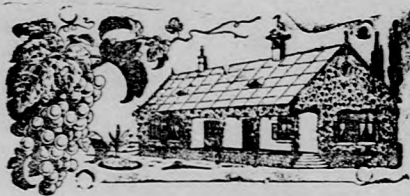
Pályázatok március hó 26-ig az iskolaszékhez benyújtandók. A pályázathoz csatolandók: a) oklevél; b) szolgálati bizonyítvány; c) erkölcsi bizonyítvány a lelkészi hivattalról illetve iskolaigazgatótól.

Máréfalva, 1905. március hó 9-én.

György Lázár
iskolai elnök.

Képviseletet vállal
szalámi és hentes-árúkból
jól bevezetett zsidó-árú-ügynökség
A. SCHANIL, Wien, XVII. Hauptstr. 67.

Egészen ingyen
zománcozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzörlabost és 6 főzörlapot különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvélettel.
A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.
— Árjegyzeket ingyen küldök. —
Kohn, gyáriraktáros, Budapest.
VI. ker., Csengeri-utca 51.

Szőlőlugast

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesékélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekesebb díszé, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas (bar mind kuszó természetű), mert nagyobb része ha megző is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják hazukat az egész szőlőérés idején a leg-ittünőbb muskátly és más édes szőlőkkel.

A fajok ismertetésére vonatkozó színes fénynyomatu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Borfajú szőlőültvények is meg nagy mennyiségben kaphatók leszállított áron. Borok családi fogyasztásra 50 l. és feljebb oleó árban és „Delaware” sima, ültetéshez és ebből borminta.

Érmelleki első szőlőültvénytelep Nagy-Kagya, Bihar megye.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkezen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hatyú gyógyszerert által Majna Frankfurt.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos műfeszeti és iparművészeti intézet. Alapított 1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipszmárvány (stucco), keresztek aranyozása állvány nélkül, Tempломmeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arékép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az aréképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomablt. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

18 25 40 55 95 120 180

Poichromozott fa-szobrok

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200	
aranyozott szellel	korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Értesítés.

Hivatkozással a magas püspöki körrendeletre, teljes tisztelettel értesítem a főt. és nt. plebános és lelkész urakat, hogy a kiváló gondossággal készült és illetékes szakértő által gondosan átvizsgált

intentiós könyvek készen vannak

és a tisztelt megrendelő uraknak 1 kor. 60 fillér ellenében postafordultával fogom megküldeni.

Kiváló tisztelettel

Papp György könyvnyomdája.